

アイヌタイムズ

第 56 号

2012 年 11 月 29 日 (木) アイヌ語ペンクラブ

El AinuTimes n-ro 56 eldonita en la 29-a de novembro 2012
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Aep tum ta an housyasei- bussitu kor housyanou oruspe

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Dai-55-gou ka ta ku=nuye hike, *kuukan-housyasen-ryou* neya *koukabutu* neya a=uwanpare ayne, *Hokkaidou* or ta ran *housyasei-bussitu* anakne ponno ponno an kuni a=eraman ruwe ne.

Hokkaidou or ta an toy (*nouti-dozyou*) kor *housyanou* ka *sokutei* a=ki ruwe ne.

Hukusima-genpatu-ziko an okake ta, ne toy or un iyotta poro *sesiumu-137-noudo* 10(Bq/kg) pakno an ruwe ne.

Ne *ziko* etok ta (2008 pa wano 2010 pa pakno), *Ebetu-si* or ta an toy or un 14(Bq/kg) wano 19(Bq/kg) pakno an ruwe ne.

Taikiken-kakuzikken neya *Tyerunobuiri-genpatu-ziko* neya an kusu, ne *housaynou* a=pa ruwe ne.

Hukusima-genpatu-ziko an hi ta, *gensiro* or ta an *sesiumu-137* kor *housyanou* anak *sesiumu-134* neno an ruwe ne.

Rakonto pri radioaktiveco enhavita de radioaktivaj substancoj en manĝaĵo

(Esperanto)

En la 55-a numero(*) mi skribis, ke oni mezuris la areajn radiadajn dozojn kaj la radioaktivajn koncentritecojn de tero kaj monate akumulita elfalaĵo (polvo, pluvo kaj aliaj) kolektita kaj ke klariĝis, ke la radioaktivaj substancoj falinta sur la japana norda insulo Hokkajdo estas tre malmulta.

Oni mezuris radioaktivajn koncentritecojn pri tero. (agra tero) (La unito de mezura valoro estas radioaktiva koncentriteca (Bq/kg).)

Post la akcidento de la atomcentro Hukuŝma-Daiiĉi, la plej cezio-137 radioaktiva koncentriteco estas ĉirkaŭ 10(Bq/kg) (en la uebo Sapporo).

Antaŭ la akcidento la tera koncentriteco en la urbo Ebecu estis de 14(Bq/kg) ĝis 19(Bq/kg).

Ĉar okazis la atomosfera nuklea testo aŭ la nuklea akcidento de Ĉernobilo, oni trovis la radioaktivojn.

Ĉar okazis la atomcentro Hukuŝma-Daiiĉi, la cezio-137 radioaktivo estis sama kiel la cezio-134 en la atomcentro.

Ruwe ne kusu, a=uwanpare *housyasei-bussitu* tum ta an *sesiumu-137* kor *housyanou* a=upakte wa *sesiumu-134* neno an yakun, newaanpe *Hokusima* or wa ek pe ne kuni a=eraman.

(*Sesiumu-134* kor *hangenki* 2 pa ne kusu, tu pa siran kor *sesiumu-134* kor *housyanou* arke nin wa isam ruwe ne.

Taikiken-kakuzikken neya *Tyerunobuiri-genpatu-ziko* neya an hi ta an *sesiumu-134* yaani isam kor an wa, *sokuteiki* ani a=pa eaykap.)

Hokkaidou or ta an toy anak *sesiumu-137* pakno a=pa kusu, *Hokusima* or wa ek pe ka somo ne hi a=eraman.

Tapne kane, ne toy pirka kusu, toyorunpe ka pirka hi a=eraman.

Hokkaidou or ta an amam *sokutei* a=ki korka, *housyanou* a=pa eaykap (*hukensyutu*).

(*Sokuteiki* ani a=pa easkay amam kor *saisyouthousyanou* anak 6(Bq/kg) ne.)

Rapokke ta, atuy or ta, *Hokkaidou* or un icakkere cep utar arki nankor.

Hi kusu, 2011 pa 4 cup 15 to wano, *Hokkaidou Kuni* turano, *Hokkaidou* repotpe kor *housyanou sokutei* ki kor an ruwe ne.

Dai-55-gou or ta, 2012 pa 4 cup 1 to wano *housyasei-sesiumu* kor *kizyunti* anakne 100(Bq/kg) ne (aep) yak ku=ye ruwe ne.

2012 pa 8 cup 29 to pakno, 700 repotpe *sokutei* a=ki akusu, 10(Bq/kg) pakno kor repotpe 95% ne ruwe ne.

10(Bq/kg) wano 50(Bq/kg) pakno an pe 4% ne wa, 50(Bq/kg) wano 77(Bq/kg) pakno an pe 1% ne ruwe ne.

Housyanou 10(Bq/kg) akkari kor repotpe anakne, poro sere herekus (*madara*) ne ruwe ne.

Aomori-ken Taiheiyu-oki or ta, 2012 pa 6 cup ta 120(Bq/kg) kor herekus a=pa wa, 2012 pa 8 cup ta 130(Bq/kg) kor herekus a=pa ruwe ne.

Tial se un la cezio-137 radioaktivo estas sama kiel la cezio-134 en radioaktivaj substancoj kontrolitaj, oni komprenas, ke ĝi devenas el Hukuŝma.

(Ĉar duonvivo de cezio-134 estas 2 jaroj, post 2 jaroj radioaktivo de cezio-134 fariĝas duona.

En la atomosfera nuklea testo kaj la nuklea akcidento de Ĉernobilo cezio-134 fariĝis tre malmulta, kaj oni ne trovis ĝin.)

Ĉar oni trovis nur cezio-137 el tero en Hokkajdo, oni komprenas, ke ĝi ne devenis el Hukuŝma.

Ĉar tiel ĉi la tero(*1) ne estas malpurigita, kompreniĝis, ke agroproduktaĵoj ne estas malpuraj.

Oni mezuris la radioaktivajn koncentritecojn de rizo en Hokkajdo, kaj oni ne trovis la radioaktivaĵojn.(Ne Detektita)

(La mezurinstrumento povas analizi radioaktivajn koncentritecojn ĝis 6(Bq/kg).)(*2) Aliflanke, en maro la fiŝoj malpurigitaj povas veni al Hokkajdo.

Pro tio, ekde la 15-a de aprilo 2011 la gubernio Hokkajdo kaj la japana registaro mezuras la radioaktivajn koncentritecojn de marproduktaĵoj en maro de Hokkajdo.(*1)

En la 55-a numero(*) mi skribis, ke en la 1-a de aprilo 2012 la nova kriterio valoro estos ordonita kiel 100Bq/kg por radioaktivaj cezioj (cezio-137 + cezio-134) pri ĝenelaraj manĝaĵoj.

Oni mezuris radioaktivajn cerizojn pri 700 marproduktaĵoj, kaj la aĵoj ĝis 10(Bq/kg) okupis 95 procentojn de totalaj specimenoj.

Tiuj de 10(Bq/kg) ĝis 50(Bq/kg) fariĝis 4%, kaj tiuj de 50(Bq/kg) ĝis 77(Bq/kg) fariĝis 1% laŭprocente.

Plejmulto de la marproduktaĵoj kun radioaktivaj cezioj je kaj pli ol 10 (Bq/kg) estas gado (*Gadus macrocephalus*, sciencnome).

Pacifika-marmeze de Aomori en junio 2012 oni trovis gadon enhavantan radioaktivajn ceziojn je 120(Bq/kg), kaj en aŭgusto 2012, 130(Bq/kg).

Seihu anakne 8 cup 27 to ta, *Aomori-ken* eun herekus *syukka* ki kuni hatthoan (*Syukka-seigen*).

Herekus atuy asam ta oka wa, pon cep neya paki neya poronno e wa, toop tuyma atuy or peka payeka ruwe ne.

Ibaraki-ken wano *Aomori-ken* pakno repke ta oka herekus anak, '*Taiheiyou-hokubu-keigun*' sekora =ye p ne ruwe ne.

Hukushima-ken sitteksam un herekus atuy asam ta icakkere p e wa, Aomori-ken repke ta paye kuni a=ramu.

Hokkaidou okari oka herekus anakne, '*Taiheiyou-hokubu-keigun*' ka somo ne kusu, *kizyunti* akkari icakkere herekus a=pa eaykap kuni a=ramu.

Korka *Higasinihon-daisinsai* an kusu cepkoyki utar poronno koyki eaykap wa, *Touhoku* or ta oka herekus poro kusu '*Taiheiyou-hokubu-keigun*' sekora =ye p *Hokkaidou* or un ponno arki nankor.

Tane *Hokkaidou* or ta oka herekus or wa *kizyunti* akkari icakkere p isam hi kusu, a=eramusinne yak pirka sekora ku=yaynu.

100mSv pakno *housyasen-ryou* a=kar yakun, *gan* tasum ki utar oka hi pirkano a=eraman.

Usa oka utar ramusinne no, usa okay pe e pa yakka, 1 pa utur ta 1mSv somo akkari kuni, *kizyunti* 100(Bq/kg) ne a=kar ruwe ne.

1 pa utur ta *sesiumu-137* 100(Bq/kg) kor herekus 4kg pakno a=e yakun, 0.0052(mSv/nen) pakno an *housyasen* a=kar ruwe ne.

Sesiumu 137(*7)

$100(\text{Bq/kg}) \times 4(\text{kg/nen}) \times 0.013(\mu\text{Sv/Bq}) / 1000 = 0.0052(\text{mSv/nen})$

Korka *Higasinihon-daisinsai* an kusu cepkoyki utar poronno koyki eaykap wa, *Touhoku* or ta oka herekus poro kusu '*Taiheiyou-hokubu-keigun*' sekora =ye p *Hokkaidou* or un ponno arki nankor.

En la 27-a de aŭgusto la registaro ordonis la gubernion Aomori, ke tiu ne ekspedu gadon.(Limigo de ekspedado)

La gado vivas funde de la maro, multe manĝas malgrandajn fiŝojn kaj krustulojn kaj transmoviĝas tre vaste.

La gado vivanta meze de maro inter Ibaraki kaj Aomori estas nomata la Populacio en la Norda Regiono de la Pacifiko (*Taiheiyou-hokubu-keigun*).

Oni pensas, ke gadoj manĝintaj la malpuraĵojn funde en marbordo de Hukushima venis al marmezon de Aomori.

Ĉar la gado ĉirkaŭ Hokkajdo estas malsama ol la Populacio en la Norda Regiono de la Pacifiko, oni ne povas trovi gadojn kun radioaktivaj cezioj pli ol la kriteria valoro.

Tamen, ĉar okazis la granda tertremo en la nordorienta parto de la japania insulo Honŝuo en 2011, tieaj fiŝistoj ne povis kapti fiŝojn multe kaj la fiŝoj multiĝas. Sekve la Populacio en la Norda Regiono de la Pacifiko de la gado povas malmulte veni al Hokkajdon.

Nun en maro de Hokkaido oni ne trovas la gadojn kun radioaktivaj cezioj pli ol la kriteria valoro. Tial oni povas trankviliĝi.

Klare kompreniĝas, ke troviĝas kanceruloj, se oni elmetiĝis al 100 mSv (milisiverto) da radiado.

La registaro faris la kriterian valoron 100(Bq/kg), por, ke oni trankviliĝu kaj ne troviĝu homoj elmetiĝantaj al la dozo pli ol 1mSv, eĉ se tiuj manĝas diversajn aĵojn.

Se dum unu jaro oni manĝas 4(kg)-on da gado enhavanta la koncentritecon de cezio-137 100(Bq/kg), oni elmetiĝas al 0.0052(mSv/jaro) da radiado.

Cezio 137(*7)

$100(\text{Bq/kg}) \times 4(\text{kg/jaro}) \times 0.013(\mu\text{Sv/Bq}) / 1000 = 0.0052(\text{mSv/jaro})$

Tamen, ĉar okazis la granda tertremo en la nordorienta parto de la japania insulo Honŝuo en 2011, tieaj fiŝistoj ne povis kapti fiŝojn multe kaj la fiŝoj multiĝas. Sekve la Populacio en la Norda Regiono de la Pacifiko de la gado povas

Useno *sizen-housyasen* a=kar wa an pe a=e yakka, 1 pa utur ta 0.4(mSv) (*heikinti*) pakno an *housyasen* a=kar sekora ye ruwe ne.

Aep tum ta an *Tennen-housyasei-genso* poro sere *kariumu-40* sekora ye p ne.

Kariumu-40 anakne, *kariumu genso* or un 0.0117% takup an pe ne wa, oro wa *housyasen* a=kar ruwe ne. *Kariumu-40* anak otteeta *tikyuu* an hi wano an pe ne wa, ne *hangenki 12.5 oku* pa ne ruwe ne.

Sesiumu-137 100(Bq/kg) kor herekus 4kg pakno a=e yakka, *kariumu-40* or wa a=kar *housyasen-ryou* poro (*80-bai*) ruwe ne.

Te pakno ene ku=nuye hi neno, "*kizyunti*" or wa a=kar *housyasen-ryou* sino pon ruwe ne.

Te wano ka a=eramuriten kuni *sokutei* a=ki kor oka=an yak pirka sekora ye yaynu.

(*1) <http://monitoring-hokkaido.info/>

(*2) <http://www.pref.hokkaido.lg.jp/ns/nsk/komemonitoring.htm>

(*3) <http://momtoring-hokkaido.info/>

(*4) <http://www.nsc.go.jp/anzen/shidai/genan2012/genan035/siryu1.pdf>

(*5) <http://www.nirs.go.jp/information/info.php?i13>

(*6) <http://www.gov-online.go.jp/useful/article/201204/3.html#2>

(*7) <http://www.nirs.go.jp/information/info.php?i14>

(*8) http://www.nirs.go.jp/db/anzendb/NORMDB/1_NORM.php

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),

2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.

La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,

Adreso: HAMADA Takaŝi

1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,

e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),

TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

malmulte veni al Hokkajdon.

Onidire oni elmetiĝis averaĝe al 0.4 mSv da radiado dum unu jaro, se oni ordinare manĝas la aĵojn enhavantajn naturajn radioaktivajn substancojn.

La kalio-40 estas la plejparto de naturaj radioaktivaj substancoj en manĝaĵo. La kalio-40 enhavas 0.0117% de kalio, kaj tiu elmetas homon al radiado.

Kalio-40 troviĝas pludaŭre de la naskiĝo de la terĝlobo. Ĝia duoniĝotempo estas 1.25 miliardaj jaroj.

Eĉ se oni manĝas 4(kg)-on da gado enhavanta la koncentritecon de cezio-137 100(Bq/kg), la jara averaĝa radiada dozo devenanta de kalio-40 (0.4mSv) estas 80-obla ol la radiada dozo de la cezio-137.

Tiel la radiada dozo laŭ la kriterio valoro estas tre malmulte.

Mi pensas, ke oni devas daŭre mezuri la radioaktivojn por nia trankvilo.

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*

3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*

4. Verda litero estas Esperanta.